

מה בקשר 46

מדרייפוס ועד החורבן

עוד ב־1940 עם סיפור השואה העומדת להתרחש באירופה באמצעות הנצחת התרבות היהודית בפולין. ב"קשר לתיעוד" מספר חיים גרוסמן על גלוית תמיכה שנשלחה מן הקהילה היהודית ברומניה לרעייתו של הקפטן היהודי קורבן העלילה, לואי דרייפוס. המדור עוסק בהרחבה בקריקטורות אנטישמיות: בפולין שבין שתי מלחמות העולם באמצעות התערוכה "זרים ודוחים", שהוצגה במכון ההיסטורי היהודי בוורשה בשנת 2013, ובמאמריהם של אוצריה, גז'וז' קז'ביץ ודרייפוס קונסטנטינוב; ובארץ ישראל, במאמרה של רחל הרט על הקריקטורה האנטישמית בעיתונות הערבית בשנת 1936, שהושפעה מן העיתונות האנטישמית באירופה. בשנת 1895, שבה הגיעה פרשת דרייפוס בצרפת לכותרות בצרפת ובעולם, פרסמו אנטישמים צרפתיים גולים עיתון משלהם גם בברזיל, שגיליון אחד שלו מצאה החוקרת ולריה גימרש.

עוד בחוברת, מאמר ראשון מתוך שניים מאת משה פלאי על כתב העת **ביכורים** בווינה ב־1864-1865; מאמרה של מיכל שחף על עיתון **השבת היהודי** בלונדון ב־1855 וקוראיו; חני ברקת-גלנצר כותבת על התחרות חסרת הרחמים בין שני ה"לווייתנים" (כהגדרתו של נחום סוקולוב) של עיתונות האידיש בין שתי מלחמות העולם בפולין – **היינט** ו**מומענט**. ערן אלדר כותב על יחסו המורכב של בן-גוריון לתל-אביב כפי שבא לידי ביטוי בעיתונות. טל שטרסמן-שפירא מפרסמת ממצאים ראשונים ממחקר שבכתובים על ניסיונה המאלף של ועדת העורכים לצנזר את סיפורי ההתאבדות והאונס בעיתונות הישראלית. יגאל בן-נרן כותב על תכנונם ודרכי ביצועם של מבצעי הסברה בארצות הברית למען זכות הגירתם של יהודים ממרוקו לישראל. בחוברת זו אנו ממשיכים בראיונות עם אנשי תקשורת בולטים בתולדות העיתונות העברית החיים עמנו, והפעם ראיון עם אחד ממעצביה החשובים של העיתונות הישראלית, אורי אבנרי. המדורים הקבועים מוגשים גם הם לקוראים בציפייה לפגישתנו בגיליון הבא.

גדעון קויז

"מדרייפוס ועד החורבן: תקשורת ואנטישמיות" – כך קראנו לנושא המרכזי של גיליון זה. מאמרים ותיעוד העוסקים בו מתפרסמים בחטיבת המאמרים "בשער קשר" ובמסגרת "קשר לתיעוד". גילויי האנטישמיות והעיסוק בהם באמצעי התקשורת, בשלבים השונים של התפתחותם, נצחיים כמו האנטישמיות עצמה. המחקר מבחין בין העיסוק בתקשורת ובעיתונות האנטישמית, במסרים שהעבירה ובטכניקות שבהן השתמשה לבין התקשורת היהודית שניתחה את התופעה ונלחמה בה.

השנה בחרנו לפרסם גיליון זה במלאת 120 שנה לפרוץ פרשת דרייפוס בצרפת. פרשה זו שימשה אבן דרך בהולדת האנטישמיות המודרנית באירופה ובגילוייה בתקשורת, שהובילה במסלול ללא חזרה לאפוקליפסה הנוראה שלה בשואה ובחורבן יהדות אירופה. המאמרים הראשונים במדור "בשער קשר", עוסקים בפרשה זו. גדעון קויז בוחן את השפעת המרכיב האידאולוגי-ציוני על תגובות העיתונות היהודית והעברית באירופה בראשיתה. יוסף לנג כותב על סיקור הפרשה בעיתונות הארץ-ישראלית כראי ליחסו של היישוב היהודי לצרפת. עוזי אלידע עוסק בראיון שערך נחום סלושץ' עם הסופר אמיל זולא, מחבר המאמר "אני מאשים", בעיתונו של אליעזר בן-יהודה, **הצבי**. ראיון זה היה נקודת ציון חשובה בהתפתחותה של העיתונות העברית בארץ ישראל. ובאירופה: אגנישקה פרידריך מספרת על השתקפותה של הפרשה בעיתון האנטישמי **רולה**. מלגוז'טה דומלגסקה מרחיבה את הדיון בביטוי התקשורת לאנטישמיות הפולנית לרומנים וסיפורים דיסטופיים על פולין בשליטת היהודים שהופיעו בכתבי עת פולנים בשלהי המאה התשע-עשרה ובתחילת המאה העשרים.

ומאנטישמיות לאנטי-ציונות. סיימון מאירס כותב על הבנייתו של "האיום הציוני" בעיתונות הקתולית הבריטית ערב אישור המנדט הבריטי על ארץ ישראל. מנחם קרן-קרץ מספר על חלוץ העיתונות העברית והאידיש בהונגריה, הירש לייב גוטליב, שלחם באנטישמיות גם באמצעות סאטירה. רחל סטפק מספרת על "חוברת פולין" שהתמודדה

קשר – כתב עת לחקר תולדות העיתונות והתקשורת בעולם היהודי ובישראל יוצא לאור פעמיים בשנה ע"י המכון לחקר העיתונות והתקשורת היהודית ע"ש שלום רוזנפלד באוניברסיטת תל-אביב. קשר מעוניין לפרסם מאמרי מחקר מקוריים וסקירות מדעיות בכל הנושאים הנוגעים לתולדות אמצעי התקשורת ואנשי התקשורת היהודים, לפעולתם ולהשפעתם, במבט רב תחומי. כל המאמרים יועברו לשיפוט "עיוור" לקוראים מתוך המועצה המדעית ואם יש צורך בכך, גם מחוצה לה. המציעים מתבקשים להגיש את המאמר בתכנת Word לכתובת המערכת: presstau@tauex.tau.ac.il ויקבלו תשובה תוך שלושה חודשים. האורך הממוצע של המאמר לא יעלה על 8,000 מילים. ההערות והביבליוגרפיה יבואו בסוף המאמר. שיטת הציטוט בהתאם לדיסציפלינה.

המערכת מזמינה סקירות וביקורות על ספרים חדשים בתחום עיסוקו של כתב העת ותציע ביקורות כאלה גם בעצמה. קשר מפרסם גם רשימה של עבודות דוקטור ותזות לתואר שני שאושרו לאחרונה בצירוף תמצית של 250 מילים לכל היותר לתיזה ו-500 לדוקטורט.